

แหล่งเรียนรู้ : การบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร (ทุกระดับเครือข่าย)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลแหล่งเรียนรู้

๑.๑ ที่มาและความสำคัญ

แหล่งเรียนรู้การบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร มีเทศบาลตำบลเวียงเทิง นำโดย นายสิงห์ทอง หนูนนำสิริสวัสดิ์ นายกเทศมนตรีตำบลเวียงเทิง และนายไพรัช มหาวงศ์นันท์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขฯ เป็นเจ้าภาพหลักในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการทำงาน คือ คริวเรือนต้นแบบ ๒๕๐ คริวเรือน, ชุมชนต้นแบบ ๑ ชุมชน และหมู่บ้านต้นแบบ ๑ หมู่บ้าน

เทศบาลตำบลเวียงเทิงมีหน้าที่ในเรื่องของการจัดการขยะ ตาม พรบ.เทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ มาจนถึงปัจจุบัน จากสถานการณ์การขยายตัวของเมือง เป็นผลทำให้มีประชากรเข้ามาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพในพื้นที่เทศบาลเพิ่มขึ้น ทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจากการคาดการณ์ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าจะมีปริมาณขยะมากถึง ๑๓.๑๒ ตัน/วัน และในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ทางเทศบาลตำบลเวียงเทิงได้ประสบปัญหาจากกรณีร้องเรียนของประชาชน เรื่องสถานที่กำจัดขยะในพื้นที่ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลเวียง ทำให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง ได้ลงมติที่ประชุมสภาสมัยสามัญ ให้ปิดบ่อขยะที่เทศบาลตำบลเวียงเทิงนำไปกำจัดแบบฝังกลบ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ จึงเป็นเหตุให้เทศบาลประสบปัญหาขยะล้นเมือง ไม่มีสถานที่กำจัดขยะที่เกิดขึ้นวันละ ๖.๓ ตัน ทางคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล ประชาชน จึงร่วมกันวางมาตรการในการแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้น โดยจัดทำโครงการ **การบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร** จนมาถึงปัจจุบัน

๑.๒ เส้นทางการพัฒนา

เทศบาลตำบลเวียงเทิงได้ยกฐานะจากสุขาภิบาลเวียงเทิง มาเป็นเทศบาลตำบลเวียงเทิง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ และตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๒ เทศบาลตำบลเวียงเทิงมีหน้าที่ในเรื่องของการจัดการขยะ ตาม พรบ.เทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ จนเมื่อเกิดสถานการณ์การขยายตัวของเมืองที่มากขึ้น เป็นผลทำให้มีประชากรเข้ามาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพในพื้นที่เทศบาลเพิ่มขึ้น เกิดสถานที่ราชการที่สำคัญ เช่น ศาลอัยการ และสถานศึกษา ทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่เวียงเทิงทางเทศบาลตำบลเวียงเทิงได้ประสบปัญหาจากกรณีร้องเรียนของประชาชน เรื่องสถานที่กำจัดขยะในพื้นที่ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลเวียง ทำให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียง ได้ลงมติที่ประชุมสภาสมัยสามัญ ให้ปิดบ่อขยะที่เทศบาลตำบลเวียงเทิงนำไปกำจัดแบบฝังกลบ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ จึงเป็นเหตุให้เทศบาลประสบปัญหาไม่มีสถานที่กำจัดขยะ ทางคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล ประชาชน จึงร่วมกันวางมาตรการในการแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้น โดยจัดทำโครงการ**การบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร** ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เนื่องจากต้นทุนในการจัดการขยะนั้นมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น เทศบาลตำบลเวียงเทิงจึงได้ดำเนินการกำจัดขยะเองโดยการนำหลัก ๓Rs ประกอบกับใช้เตาเผาขยะและวิธีการทำปุ๋ยหมักชีวภาพในการกำจัดขยะ พร้อมกันนี้ได้มีการประชุมวางแผนการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะ ส่งผลให้เกิดเป็นเทศบัญญัติค่าธรรมเนียมขยะ (ทิ้งมากจ่ายมาก ทิ้งน้อยจ่ายน้อย) ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้มีการพัฒนาตลาดชุมชนและรณรงค์ลดปริมาณการใช้พลาสติกและโฟมตามนโยบายของกระทรวงทรัพยากรฯ จังหวัดเชียงราย อีกทั้งยังได้รับการคัดเลือกให้เป็น อปท. ต้นแบบในด้านการจัดการขยะที่ยั่งยืน ภายใต้โครงการเชียงรายเมืองสะอาด จึงได้มีการจัดรณรงค์ใช้ถุงผ้าเพื่อลดปริมาณถุงพลาสติกและโฟมในตลาดสดบ้านตั้งข้าว หมู่ที่ ๒ ซึ่งสามารถลดการใช้ถุงพลาสติกและโฟมเฉลี่ย ๒,๕๐๐ ชิ้นต่อเดือนและได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๑ ตลาดสดสีเขียว (ประเภทที่ ๒) ต่อมาจากการคาดการณ์ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า จะมีขยะประมาณ ๑๓.๑๒ ล้านตันต่อวัน จึงได้มีการขยายการทำงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยวางมาตรการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดทำโครงการการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร โดยมีการจัดการขยะทั้งต้นทาง กลางทาง ปลายทาง และมีการดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน

๑.๓ กระบวนการดำเนินงาน

๑) สํารวจข้อมูลขยะ โดยการชั่งน้ำหนักขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนและในภาพรวมของตำบล ทุก ๓ เดือน/ครั้ง และมีการจัดทำรายงานศึกษาความเหมาะสม ในการจัดการบริหารจัดการขยะ

๒) คืบข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสู่ชุมชน โดยการประชุม ประชาคมเพื่อกำหนดทิศทาง การแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

๓) แต่งตั้งคณะกรรมการกำจัดขยะ ระดับเทศบาลตำบลเวียงเทิง โดย ๔ ภาคีเครือข่าย คือ ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน

๔) จัดตั้งคณะทำงานในระดับหมู่บ้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการขยะต้นทางของแต่ละหมู่บ้าน

๕) จัดทำธรรมนูญพลเมือง เรื่องการบริหารจัดการขยะ ของแต่ละหมู่บ้าน โดยร่วมจัดทำข้อตกลงระหว่าง เทศบาลตำบลเวียงเทิงกับหมู่บ้าน มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ หน้าที่ ดังนี้

- เทศบาลตำบลเวียงเทิงเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการเก็บขนขยะมากำจัด

- ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการคัดแยกประเภทขยะให้กับเทศบาลฯ

๖) ออกข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบัญญัติค่าธรรมเนียมขยะ

๗) อบรมให้ความรู้และรณรงค์การคัดแยกขยะต้นทาง ตามข้อเสนอของแต่ละหมู่บ้าน เช่น อบรมให้ความรู้ เรื่องการคัดแยกขยะด้วยวิธี ๓Rs การจัดทำบ้านตัวอย่างคัดแยกขยะ การให้ความรู้การจัดการขยะเปียกตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่

๘) กำหนดรูปแบบการจัดการขยะ ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง ปลายทาง ตามข้อกำหนดของหมู่บ้าน

๙) ติดตามและประเมินผล โดยมีการแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบแต่ละหมู่บ้านร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน ๑ คน/หมู่บ้าน โดยมีการลงพื้นที่ ๑ ครั้ง/เดือน

๑๐) เกิดความเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่นที่ได้รับประโยชน์ร่วมกัน คือ แหล่งเรียนรู้หมู่บ้านจัดการตนเอง และ แหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ

๑.๔ ผลที่เกิดขึ้น

๑) ภายหลังนโยบายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร ทำให้ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ มีปริมาณขยะเฉลี่ย ๓.๙ ตัน/วัน

๒) ประชาชนได้รับความรู้ สามารถคัดแยกขยะได้อย่างถูกต้อง และใช้ประโยชน์จากการสร้างมูลค่าเพิ่มของขยะ เช่น มีรายได้เพิ่มจากการจำหน่ายขยะรีไซเคิล สร้างผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล การนำปุ๋ยจากขยะเปียกไปใช้ในการเกษตร

๓) ภูมิทัศน์ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเวียงเทิงมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๔) เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน หน่วยงานในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ

๕) สามารถนำรายได้จากขยะรีไซเคิลที่เกิดจากการรับบริการบริจาคจากชุมชน ไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เกิดเป็น “กองทุนขยะสร้างสุข”

๖) เป็นต้นแบบในการจัดการขยะที่ยั่งยืน ภายใต้โครงการเชียงรายเมืองสะอาด (พื้นที่เรียนรู้ของจังหวัด)

๗) อัตราการเกิดโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ๐% (ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ - ปัจจุบัน)

๘) สอดคล้องกับนโยบายระดับจังหวัดในเรื่องของการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๙) สอดคล้องกับเป้าหมายของเทศบาลฯ ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๑๐) มีการขับเคลื่อนการทำงานด้านการจัดการขยะเพื่อพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการขยะแบบยั่งยืน เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ในด้านการจัดการขยะและรักษาสุขภาพแวดล้อม จนได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น

(๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมดีเด่น จากกรมอนามัย

(๒) รางวัลชมเชยการบริหารบ้านเมืองที่ดี ปี ๒๕๕๙ จากสำนักนายกฯ

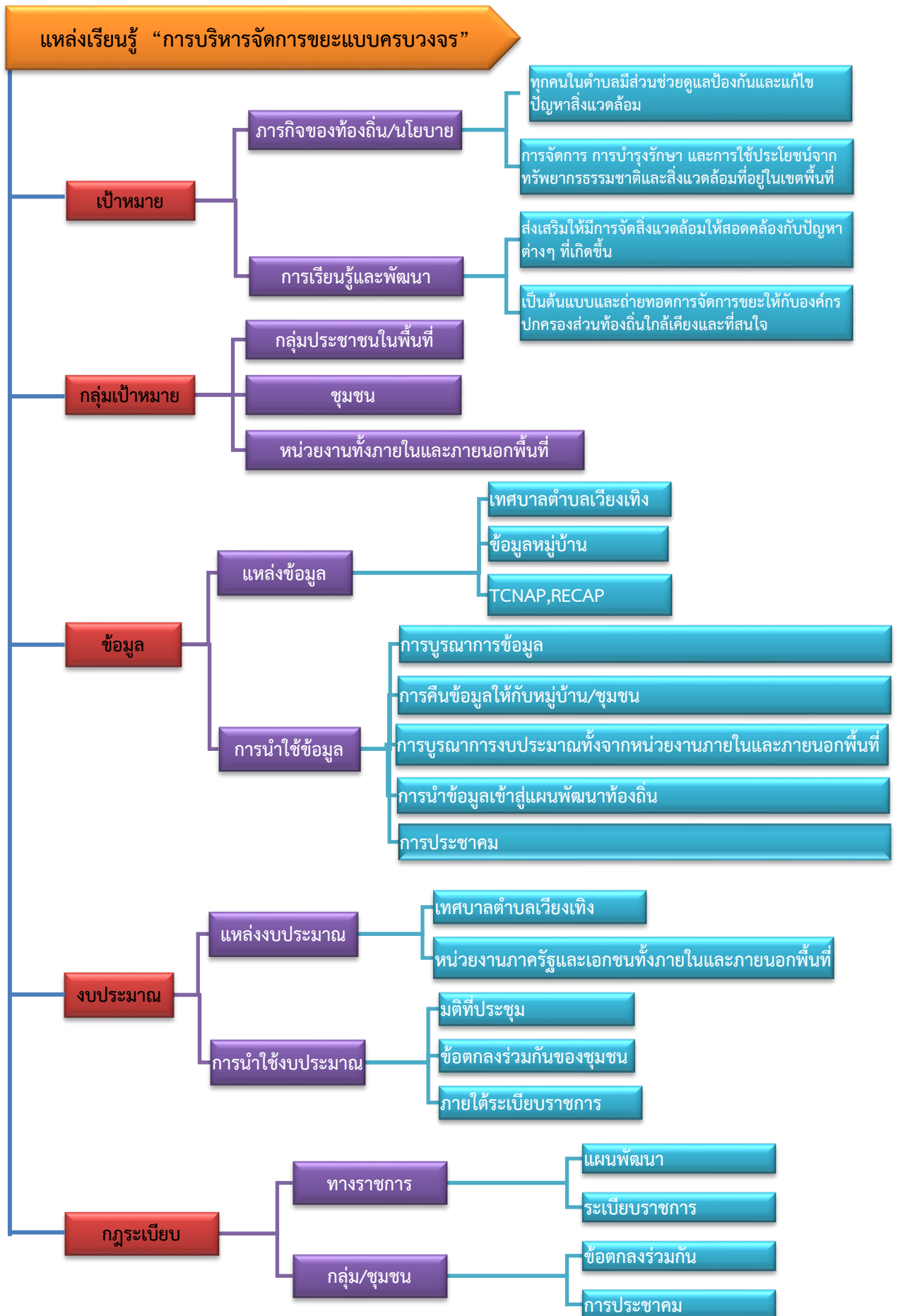
(๓) รางวัลชนะเลิศเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืนระดับประเทศ (เทศบาลขนาดกลาง) ปี ๒๕๕๙ จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๑.๕ การขยายผลการดำเนินงาน

๑. เป็นต้นแบบและสามารถถ่ายทอดการจัดการขยะให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง และที่สนใจ สร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อสร้างชุมชนปลอดขยะ

๒. ร่วมทำข้อตกลง (MOU) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงในการแก้ปัญหาขยะ

๑.๖ Typology

ส่วนที่ ๒ กระบวนการเรียนรู้

๒.๑ ชื่อวิทยากรแหล่งเรียนรู้

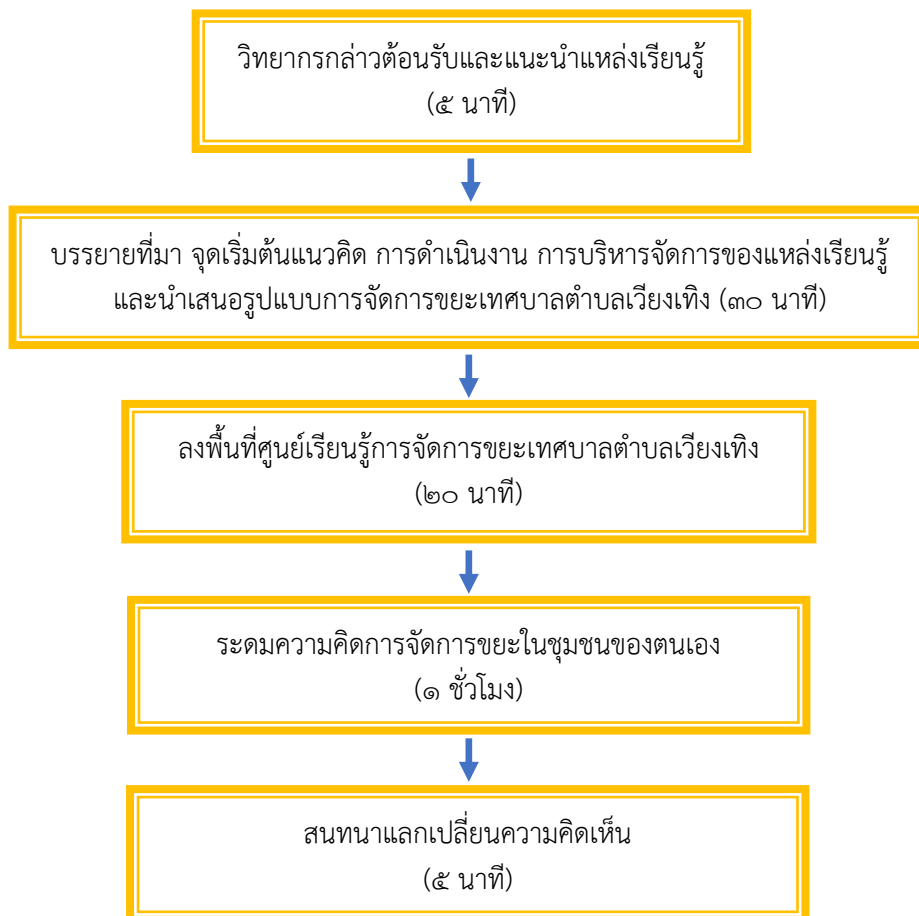
ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์
๑. นายสิงห์ทอง หนูนนำสิริสวัสดิ์	นายกเทศมนตรีตำบลเวียงเทิง	๐๘๑-๕๕๔๕๕๖๑
๒. นายไพรัช มหาวงศ์นันท์	ผอ.กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	๐๘๕-๔๓๔๗๐๑
๓. นายภูวนาด ราชเมืองมูล	เจ้าพนักงานสาธารณสุข	๐๘๙-๑๔๑๖๗๖๗
๔. นางสาวจิตติยา ปัญญายม	นวก.สาธารณสุขปฏิบัติการ	๐๘๐-๑๓๓๖๕๕๐
๕. นางสาวศุภกัญจน์ สีมอญ	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ	๐๘๗-๕๕๔๗๓๕๓
๖. นายภูวนาด ราชเมืองมูล	นักวิชาการประจำแหล่ง	๐๘๙-๑๔๑๖๗๖๗

๒.๒ จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๑) เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงกระบวนการบริหารจัดการขยะทั้งต้นทาง กลางทาง และปลายทาง
- ๒) เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงการแก้ไขปัญหาขยะ โดยการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนและภาคีเครือข่าย
- ๓) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำรูปแบบและแนวคิดที่ได้ไปปรับใช้กับปัญหาในชุมชนของตนเองได้

๒.๓ กิจกรรมการเรียนรู้ (เวลาที่ใช้ ๒ ชั่วโมง)

การเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร เทศบาลตำบลเวียงเทิง ดังนี้

๒.๔ สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้

- ๑) ป้ายไว้นิล แสดงการดำเนินงานของแหล่ง
- ๒) แผ่นพับแนะนำแหล่งเรียนรู้
- ๓) การบรรยายในรูปแบบ Power Point
- ๔) ไมโครโฟน/เครื่องขยายเสียง

๒.๕ กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสร้างการเรียนรู้ (ผู้เรียนรู้จำนวน ๖๐ คน)

- ๑) ผู้บริหารหน่วยงาน/องค์กร เช่น นายก อบต./เทศบาล
- ๒) ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน/แกนนำชุมชน/หน่วยงานภาครัฐ/สมาชิก อปท.
- ๓) ผู้สนใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๔) เครือข่ายเทศบาลตำบลเวียงเทิง